

Nr 129.

Av herr **Ström**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning i fråga om ordnande av bostadstillgången inom vissa samhällen.*

Vid föregående års riksdag framfördes i motion i andra kammaren tanken på att genom en beskattning på innehavare av större våningar söka åstadkomma en lindring av bostadsbristen särskilt å större platser. Påläggandet av en sådan skatt skulle kunna — framhölls i motionen — i vissa fall verka på sådant sätt, att den beskattade fann sig föranlåten inskränka sitt rumsinnehav. I andra fall åter skulle kanske en sådan konsekvens ej följa men skulle då, om en någorlunda hög skatt pålades, som steg med skarp progression uppåt vid innehav av mycket stora bostäder, dessa innehavare av stora bostäder tvingas att genom inbetalningar bidra till skapande av kapital, som kunde användas för förminskandet av den trångboddhet, som de själva i viss mån äro orsak till.

Trångboddheten i vissa samhällen har sedan den tid, då ovannämnda motion väcktes, tilltagit i hög grad, och de sociala och sanitära vådor, som följa med en sådan trångboddhet, ha i jämbredd därmed ökats. Ingen ljusning kan heller skönjas på detta område. Visserligen torde någon liten lättnad *för tillfället* kunna beredas, om riksdagen skulle komma att anslå medel till byggnadsverksamhet i överensstämmelse med motionsyrkanden, som gjorts vid innevarande års riksdag. Men även om sådana anslag beviljas, ja, även om någon ökad byggnadsverksamhet skulle komma till stånd som ett resultat av den mycket sakta arbetande kungl. kommittén för ordnande av de mindre bemedlades bostadsfråga, så har man likväl all anledning antaga, att dessa åtgärder ej komma att räcka till för att åstad-

komma någorlunda tillfredsställande förhållanden på detta område. Ty det torde nog kunna befaras, att byggnadsverksamheten även med hjälp från det allmänna ej kommer att uppnå sådan omfattning under lång tid efter kristiden, att ett någorlunda normalt förhållande kan konstateras mellan tillgång och efterfrågan å bostäder.

Alltså måste man utgå från den förutsättningen, att för åstadkommandet av någorlunda tillfredsställande förhållanden inom detta område måste man ovillkorligen samtidigt gå fram på två vägar, nämligen dels söka öka bostadsbyggandet men även samtidigt söka bättre utnyttja den befintliga bostadstillgången genom åtgärder syftande till att uppdelat stora bostäder i mindre. Det torde kunna antagas, att med ett sådant uppdelande skulle det inom speciellt de större städerna kunna åstadkommas en ej oväsentlig lättnad i trångboddheten.

Huru en sådan lagstiftning i detalj bör ordnas, kan det naturligtvis ej bli fråga om att här slå fast. Emellertid har motionären i andra kammaren 1917 E. Hage framkastat vissa linjer till prövning i den av mig vid föregående års riksdag väckta motionen. Mot denna motion invändes visserligen, att man genom en beskattning, lagd på av mig föreslaget sätt, även skulle träffa t. ex. en fattig änka, som förhörde en större lägenhet för att kunna försörja sig genom pensionatrörelse eller att skatten skulle orättvist träffa t. ex. en person, som på grund av stor familj måste ha en större lägenhet. Bägge dessa anmärkningar träffa emellertid ej alls motionen, då i densamma påyrkades, liksom i den motion, som nu väckes, en utredning om möjligheterna att kunna på ett lämpligt och smidigt sätt åstadkomma en lagstiftning, som verkade i de fall, då lagstiftningen var berättigad. Givetvis innebar yrkandet förra året liksom det gör nu, att söka åstadkomma en lagstiftning, som gjorde undantag för sådana fall, som de nu omnämnda och som även tog hänsyn till det större rumsbehov, som kan finnas hos en större familj. Det torde heller icke möta några svårigheter att utforma en lagtext, som tager tillbörlig hänsyn till sådana synpunkter, som de här framförda.

Jag tillåter mig alltså att åter framföra till riksdagens prövning ovan nämnda vid 1917 års riksdag framförda motion om åtgärder mot bostadsbristen. Men på det att den eventuella utredningen må kunna få möjlighet att röra sig inom ett större område, tillåter jag mig föreslå en annan formulering av riksdagens beslut i frågan. Det kan ju nämligen tänkas, att en sådan följd som den, som av mig avses, även kan nås genom en ransonering av bostäder utan andra därmed sammanhängande åtgärder. Ett

sådant krav som på ransonering av bostäder torde väl ej vara längre gående än kravet på ransonering av allehanda *andra* förnödenheter, på vilka brist råder, och som redan underkastats ransonering. Ja, man kan nästan våga det påståendet, att överflödet på ena sidan och bristen å den andra framträder på ett ännu mera iögonträdande sätt inom detta område än vad det gör, när det gäller livsmedel. Jämför t. ex. å ena sidan 10—20 rumslägenheterna, bebodda i vissa fall endast av man, hustru och några tjänare, i vissa delar av Stockholms och andra storstäders centrum, med de tillfälliga lägenheter, med dess rent abnorma trångboddhet t. ex. Stockholms stads folkskolor och utkanterna av storstäderna, där samma kvadratytta, som i förra fallet upptages av endast 3 à 4 personer, i senare fallet får mottaga kanske ett hundratal personer, ja, kanske flera.

Att den nuvarande situationen på detta område nödvändiggör åtgärder av sådan art, som den ifrågasatta, har man synbarligen klart för sig även på håll, där man annars ej vill vara med om att understödja förslag av denna art. Så innehöll under föregående år en moderat tidning i Stockholm en insändare, däri man förordade åtgärder av ovan antydd art, utan att vederbörande tidningsredaktion hade något att däremot invända. Även på detta håll torde man alltså kanske i någon mån hylla den uppfattningen, att man under abnorma tidsförhållanden har rätt att ålägga den enskilde inskränkningar i hans rörelsefrihet även på detta område. I viss mån har man också i en eller annan stad slagit in på en linje, som i någon mån överensstämmer med den ransoneringsplan för bostäder, som här ifrågasatts. Man har nämligen i vissa fall givit eller ifrågasatt premier till personer med stora bostäder, vilka personer varit villiga upplåta någon del av sin bostad till andra familjer, vilket i vissa fall skett även av den anledningen, att vederbörande innehavare av större bostäder ej nu kunnat tillfredsställa uppvärma eller belysa hela den stora lägenheten. En sådan åtgärd torde emellertid ej vara synnerligen effektiv. De kommuner, där bostadsbrist är rådande, torde ej heller med nu gällande lagstiftning ha möjlighet att effektivt inskrida för att åstadkomma någorlunda tillfredsställande förhållanden på detta område. Kommunerna ha ej heller i allmänhet råd eller möjlighet att giva så stora anslag, även med bidrag från staten, att ett tillfredsställande lösande av bostadsfrågan kommer till stånd. Riksdagen bör alltså inskrida för att även tillskapa en sådan lagstiftning, som giver kommunerna möjlighet att åstadkomma bättre förhållanden på detta område. Denna lagstiftning borde väl då kunna utsträckas till städer

och orter efter ungefärligen samma grunder, som gälla för den nya av 1917 års riksdag antagna hyreslagen.

Åstadkommande av en sådan lagstiftning förutsätter emellertid en föregående utredning rörande i vilken mån den ena eller den andra av de här framkastade alternativvägarna bör beträdas. Det kan då visserligen invändas, att med en sådan föregående utredning kommer den ifrågasatta lagstiftningen kanske till stånd, först sedan själva kristiden är slut. En sådan invändning synes emellertid ej alls berättigad, ty även om kriget skulle taga slut inom en kort tid, har man dock all anledning antaga, att bostadsbristen kommer att äga bestånd en lång tid framåt. Och i övrigt torde det icke vara omöjligt, att en utredning av denna fråga kan åstadkommas under innevarande års riksdag och proposition i frågan föreläggas riksdagen — detta dock under förutsättning att riksdagen fattar sitt beslut om utredningen så tidigt, att det förstnämnda möjliggöres.

Med hänvisning till vad som ovan sagts, hemställes alltså,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:ts hemställa, att Kungl. Maj:t måtte låta utreda, huruvida och i vilken mån åtgärder kunna och bära vidtagas för att i huvudsaklig överensstämmelse med de grunder, som ovan nämnts, söka åstadkomma ett bättre ordnande av bostadstillgången inom de samhällen, där sådana åtgärder äro behövliga, samt för riksdagen framlägga det resultat, vartill utredningen kan giva anledning.

Stockholm den 5 februari 1918.

Fredrik Ström.